

Op papier wordt er geluisterd, in de praktijk niet: ***“School zegt dat ze me begrijpen, maar mentaal sta ik er alleen voor.”***

30 januari 2026 **Jule Bettington**

In de regio Gent lopen steeds meer jongeren van middelbare schoolleeftijd vast in het onderwijs. Dit is het gevolg van uitdagingen op sociaal, emotioneel, juridisch, pedagogisch of persoonlijk vlak (NAFT: Naadloos Flexibel Traject, 2020). Deze jongeren verliezen daardoor meer en meer vertrouwen in scholen. Ze geven aan dat scholen zeggen hen te begrijpen, maar dat ze in de praktijk beperkte ondersteuning ervaren. Factoren zoals mentaal welzijn, pesten, sociale media en een gebrek aan aansluiting tussen onderwijs en leefwereld versterken dit wantrouwen. Jongeren benoemen dat ze zich niet altijd gelijkwaardig en rechtvaardig behandeld voelen, een beperkte vertegenwoordiging ervaren en vinden dat scholen onvoldoende efficiënt inspelen op hun noden (Van Kapel et al., 2018).

Dit verlies aan vertrouwen heeft niet alleen gevolgen op individueel niveau, maar vertaalt zich ook in bredere maatschappelijke tendensen zoals schooluitval. Recente Vlaamse gegevens tonen aan dat ongeveer 30 % van de leerlingen het secundair onderwijs vroegtijdig verlaat zonder diploma. In centrumsteden liggen deze cijfers boven 20%, wat overeenkomt met ongeveer één op vijf leerlingen (Statistiek Vlaanderen, 2025).

Het artikel ‘Zonder vertrouwen is er geen hulpverlening’ stelt dat vertrouwen de basis vormt van iedere relatie tussen hulpverlener en cliënt (Goris P., 2023). Dit wordt geïllustreerd aan de hand van een egel: bij wantrouwen zet een cliënt zijn stekels op, terwijl hij zich pas zacht en kwetsbaar kan opstellen als er sprake is van geborgenheid. Deze metafoor kan worden toegepast op jongeren die vastlopen in het onderwijs. Ze geven aan dat zij zich niet volledig begrepen of ondersteund voelen door scholen. Net zoals bij de egel, blijven deze jongeren hun ‘stekels’ omhoog houden en ervaren zij een gevoel van mentale afzondering, wat een invloed kan hebben op de effectiviteit van onderwijs en begeleiding.

Vanuit deze probleemstelling wordt het standpunt ingenomen dat deze situatie verandering vereist. Schoolbeleving omvat verschillende dimensies, waaronder sociale aspecten, academische aspecten en de responsiviteit van leerkrachten en de school. School biedt jongeren dus niet alleen een leeromgeving, maar ook een leefomgeving waardoor het essentieel is dat zij zich veilig en ondersteund voelen (Jeugdonderzoeksplatform, 2024). Een afname van vertrouwen in scholen kan samenhangen met schooluitval en sociale uitsluiting. Dit raakt rechtstreeks aan de kern van sociaal werk, dat volgens de internationale definitie streeft naar *“sociale verandering en ontwikkeling, sociale cohesie, en de empowerment en bevrijding van mensen, gebaseerd op principes van sociale rechtvaardigheid, mensenrechten, collectieve verantwoordelijkheid en respect voor diversiteit”* (IFSW, 2014). Het versterken van vertrouwen tussen jongeren en scholen is dan ook geen individuele verantwoordelijkheid van jongeren zelf, maar een gedeelde maatschappelijke opdracht waarbij scholen, hulpverlening en sociaal werk samen moeten zoeken naar meer rechtvaardige en afgestemde onderwijspraktijken.

Het wantrouwen van jongeren ten aanzien van scholen en de daaruit voortvloeiende noden kunnen worden onderzocht door te analyseren hoe jongeren hun relatie met school ervaren en welke factoren hun vertrouwen beïnvloeden. Dit gebeurt vanuit het perspectief van jongeren, jongerenbegeleiders en een leerkracht. De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Hoe ervaren jongeren die NAFT-trajecten volgen in de regio Gent hun vertrouwen in scholen, en hoe kunnen scholen en welzijnsorganisaties het vertrouwen in onderwijs versterken?”

De deelvragen die in dit onderzoek nader worden onderzocht, hebben als doel inzicht te krijgen in de ervaringen van jongeren in het onderwijs en in NAFT-trajecten. Enerzijds wordt gekeken naar de jongeren die deze trajecten volgen en naar de inhoud van de trajecten zelf, inclusief de rol die welzijnsorganisaties hierin spelen. Anderzijds wordt onderzocht hoe jongeren die een NAFT-traject volgen hun relatie met school en hun vertrouwen in scholen ervaren, en welke factoren mogelijks bijdragen aan het wantrouwen dat zij daarbij voelen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de percepties van jongerenbegeleiders en leerkrachten over dit wantrouwen, en aan de inzichten die zowel de jongeren als de professionals bieden om het vertrouwen van jongeren in scholen te versterken.

Deze onderzoeksvraag werd benaderd via een literatuurstudie en semigestructureerde interviews. De interviews vonden plaats in november en december 2025. Er werd gesproken met twee jongeren die NAFT-trajecten volgen, twee jongerenbegeleiders van vzw aPart en een leerkracht uit Duaal Leren.

NAFT-trajecten

Hoewel er in de praktijk verschillende voorbeelden bestaan van interventies die gericht zijn op het herstellen van het vertrouwen van jongeren in het onderwijs, kan deze problematiek breder worden gekaderd binnen het sociaal werkveld. In Vlaanderen worden jongeren die risico lopen op schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom namelijk ondersteund via NAFT-trajecten, wat staat voor Naadloze Flexibele Trajecten. Deze trajecten richten zich op individuele begeleiding, groepsbegeleiding, het bevorderen van een positief klasklimaat en het ondersteunen van leerkrachten en scholen in de omgang met jongeren (NAFT: *Naadloze Flexibele Trajecten*, 2021).

Het doel van deze trajecten is enerzijds het versterken van onderwijsinstellingen in hun aanpak van deze leerlingen en anderzijds het bevorderen van de re-integratie van jongeren in het onderwijs en/of de arbeidsmarkt. De trajecten kunnen zowel binnen de school als op een externe locatie plaatsvinden en worden flexibel vormgegeven, waarbij duur, methodiek en inhoud worden afgestemd op de leeftijd en specifieke noden van de leerling of leerlingengroep (NAFT: *Naadloze Flexibele Trajecten*, 2021).

NAFT-trajecten worden aangeboden door organisaties die erkend zijn door het Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) Opgroeien en richten zich tot leerlingen uit het secundair onderwijs of tot onderwijsinstellingen, na aanmelding door een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). Elke aanmelding heeft betrekking op een leerling voor wie schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom dreigt, al kan het CLB ook beslissen om een traject op te starten met een volledige klas wanneer het leerklimaat de schoolloopbaan van meerdere leerlingen in het gedrang brengt. Sommige NAFT-organisaties ontvangen daarnaast bijkomende middelen van lokale overheden of andere subsidiegevers, die buiten de regelgeving van IVA Opgroeien vallen (NAFT: *Naadloze Flexibele Trajecten*, 2021).

In de regio Gent worden NAFT-trajecten begeleid door verschillende erkende organisaties binnen het sociaal werkveld die nauw samenwerken met scholen en CLB's. Zo biedt vzw aPart (2025) via de werking On@Break² intensieve en tijdelijke begeleiding aan jongeren die het vertrouwen in het

onderwijs dreigen te verliezen. Daarnaast is vzw LEJO Gent (2025) ook actief binnen het NAFT-aanbod en zetten ze in op begeleiding op maat voor leerlingen en ondersteuning van scholen. Ook groep INTRO (2025) en vzw JES (2025) maken deel uit van het NAFT-netwerk in Gent en dragen bij aan een geïntegreerde aanpak tegen schooluitval. Samen zorgen deze organisaties voor trajecten met als doel het versterken van schoolverbinding en het bevorderen van een duurzame schoolloopbaan.

Hoe ervaren jongeren hun relatie met school?

Voor dit artikel werden er twee jongeren geïnterviewd. Beide jongeren volgen een NAFT-traject bij vzw aPart. Het gaat om K., een meisje van 17 jaar dat werd aangemeld om de schoolse druk te verlagen, en M., een jongen van 17 jaar die werd aangemeld voor verschillende thema's zoals volhouden, een positief zelfbeeld, relaties met andere jongeren en werkperspectieven.

Deze jongeren ervaren dat school geen neutrale of aangename plek meer is voor hen. K. geeft aan dat school vroeger houvast bood en een belangrijke rol speelde in haar leven, maar dat overprikkeling, concentratieproblemen en paniekaanvallen het uiteindelijk te zwaar maakten om naar school te blijven gaan. Ze beschrijft hoe school daardoor niet langer ondersteunend aanvoelde, maar juist extra druk veroorzaakte. Dit gaf ze zelf duidelijk aan:

“School werd een factor die alles nog moeilijker maakte voor mij.”

Door die factoren lukt het haar niet langer om fysiek naar school te gaan. De drukte op school en het gebrek aan tijdige en gepaste ondersteuning zorgden ervoor dat school eerder een bijkomende belasting werd voor haar in plaats van een veilige leeromgeving. M. ervaart school in het algemeen als “ça va”, maar ondervindt ernstige concentratieproblemen die voortkomen uit een instabiele en moeilijke thuissituatie. Daarnaast heeft een verleden van langdurig pesten een blijvende negatieve invloed op zijn schoolbeleving en motivatie. Beide jongeren geven aan zich op school mentaal onvoldoende gesteund te voelen. K. mist vooral begrip en continuïteit in haar ondersteuning. M. heeft het gevoel dat er te weinig aandacht is voor wat er in zijn hoofd omgaat. Hun verhalen tonen aan dat schoolproblemen vaak nauw verworven zijn met psychische kwetsbaarheid, sociale relaties en de context waarin jongeren opgroeien.

Hoe ervaren jongeren hun NAFT-trajecten?

Uit de interviews blijkt dat jongeren school steeds meer als een onaangename plek ervaren, maar zich wel begrepen en veilig voelen tijdens hun NAFT-trajecten. K. geeft aan dat haar school haar situatie wel erkent, maar tegelijk blijft vasthouden aan verwachtingen en verplichtingen die haar mentale toestand onder druk zetten. Hierdoor ervaart ze school eerder als belastend dan ondersteunend. Binnen haar NAFT-traject voelt ze daarentegen ruimte om haar grenzen aan te geven en wordt er vertrokken vanuit wat op dat moment haalbaar is.

“Als het niet gaat, dan gaat het niet. En dan proberen we een andere keer opnieuw.”

Bovenstaand citaat wordt gezegd tegen haar tijdens begeleidingen. Ze geeft aan dat deze houding ervoor zorgt dat ze zich gehoord voelt. Ook M. maakt duidelijk onderscheid tussen school en zijn NAFT-traject bij vzw aPart. Op school ervaart hij constante stress en weinig mentale ondersteuning, terwijl vzw aPart voor hem een plek is waar hij tot rust kan komen en even afstand kan nemen van de gedachten in zijn hoofd. In zijn woorden:

“Op school heb ik constant stress, hier kan ik dat kwijt.”

Hoe zien begeleiders en leerkrachten dit wantrouwen?

Aanvullend op het perspectief van de jongeren, biedt ook de visie van de jongerenbegeleiders binnen vzw aPart een verklaring voor het vertrouwen dat jongeren ervaren binnen hun NAFT-trajecten. Jongerenbegeleiders Lotte en Gail wijzen erop dat het wantrouwen tegenover school zowel individuele als structurele oorzaken heeft. Volgens hen zien veel jongeren het nut van school steeds minder in, onder andere door de invloed van sociale media en rolmodellen die succes hebben zonder onderwijs, waardoor school als tijdverlies wordt gezien. Daarnaast benadrukken zij dat school voor sommige jongeren geen veilige plek meer is door prestatiedruk, overprikkeling of eerdere negatieve ervaringen, wat het vertrouwen verder ondermijnt.

Beide begeleiders benadrukken dat het vertrouwen bij jongeren in vzw aPart beter groeit omdat er in hun werking bewust gefocust wordt op onder andere gelijkwaardigheid, nabijheid en betrouwbaarheid. Gail benadrukt dat vertrouwen ontstaat wanneer afspraken daadwerkelijk worden nagekomen en begeleiders consequent handelen naar wat zij beloven. Ze vat dit samen in een kernachtige uitspraak:

“Zeggen wat je doet en doen wat je zegt. Je gelijkwaardig stellen aan de jongeren zorgt voor de beste resultaten.”

Ook het perspectief van een leerkracht vormt een belangrijke aanvulling binnen dit onderzoek, omdat leerkrachten dagelijks in contact komen met jongeren en van dichtbij meemaken hoe vertrouwen in school wordt opgebouwd of net afbrokkelt. Voor dit onderzoek werd er gesproken met Ruth, leerkracht wiskunde in Duaal Leren en begeleider binnen de Interne Aanloophase van de school.

De Interne Aanloophase is een voorbereidende stap binnen het systeem van Duaal Leren, gericht op jongeren die extra ondersteuning nodig hebben om de vaardigheden en attitudes te ontwikkelen die essentieel zijn om succesvol te kunnen deelnemen aan leren op de werkvloer. De Interne Aanloophase wordt gegeven op een externe locatie buiten de school, namelijk bij vzw aPart. Door haar dubbele rol, zowel binnen het formele onderwijssysteem als binnen een meer welzijnsgerichte context, beschikt zij over een breed en genuanceerd zicht op de leefwereld van kwetsbare jongeren en hun verhouding tot school.

Volgens Ruth starten veel jongeren die instromen bij haar op school al met een uitgesproken wantrouwen tegenover school, vaak als gevolg van eerdere negatieve schoolervaringen. Ze wijst op gevoelens van oneerlijke behandeling, een gebrek aan herkenning in leerkrachten en schoolcultuur, en een onderwijssysteem dat sterk gericht is op sanctioneren:

“School is voor hen van kleins af aan een plek geweest waar ze bestraft zijn geweest.”

Dit wantrouwen richt zich volgens haar niet enkel op individuele leerkrachten, maar ook op het volledige schoolsysteem en de machtsverhoudingen die jongeren daarin ervaren. Om het vertrouwen van jongeren opnieuw op te bouwen, benadrukt ze het belang van nabijheid, kleine klasgroepen en positieve bevestiging. Ze probeert jongeren expliciet te laten merken dat hun inspanningen gezien worden, bijvoorbeeld door positieve feedback te geven op taken:

“Ik probeer net met die rode balpen positieve woorden op hun blad te schrijven.”

Tegelijk wijst ze op structurele beperkingen binnen het onderwijs die het opbouwen van vertrouwen bemoeilijken. Ze geeft aan dat leerkrachten vaak onvoldoende voorbereid zijn om met mentale kwetsbaarheid om te gaan, en stelt daarbij de vraag:

“Ik heb in mijn jaren als leerkracht handvaten gemist. Wat doe je met een jongere die niet goed in zijn vel zit?”

Volgens haar is er nood aan gerichte opleiding en ondersteuning rond mentale gezondheid, aangezien leerkrachten vaak de eerste volwassenen zijn bij wie jongeren hun moeilijkheden signaleren. In die zin benadrukt ze het belang van samenwerking met organisaties zoals vzw aPart, waar ruimte is voor begeleidingen op maat waardoor jongeren zich veilig genoeg voelen om opnieuw vertrouwen te ontwikkelen.

Invloeden op vertrouwen

Recente onderzoeken in Vlaanderen en België laten zien dat steeds meer jongeren wantrouwen ontwikkelen tegenover scholen. Uit Vlaamse data blijkt bijvoorbeeld dat meer dan één op vijf jongeren aangeeft school helemaal of eerder niet te vertrouwen (Bradt & Bouverne-de Bie, 2024). Een gevolg van dit wantrouwen zijn problematische afwezigheden, aangezien spijbelen sterk samenhangt met het gevoel van sociale uitsluiting en interesse in de leerinhoud (Jeugdonderzoeksplatform, 2024). CLB-jaarverslagen tonen aan dat problematische afwezigheid bij jongeren toeneemt. In het schooljaar 2023-2024 was 3,8 procent van de leerplichtige leerlingen in het secundair onderwijs in Vlaanderen problematisch afwezig, met andere woorden gaat het om 17.523 leerlingen die 30 halve dagen of meer afwezig waren zonder geldige reden. Het probleem is groter in bepaalde onderwijsvormen: in het deeltijds beroepssecundair onderwijs was maar liefst 42,3 procent van de leerlingen problematisch afwezig (Statistiek Vlaanderen, 2025).

Diverse factoren spelen hierbij een rol. Het is daarom cruciaal inzicht te krijgen in de oorzaken van dit wantrouwen en in de behoeften van jongeren, zodat zij zich opnieuw gehoord en ondersteund voelen. In de volgende alinea's worden enkele belangrijke individuele, schoolgebonden en contextuele factoren besproken die het vertrouwen van jongeren in scholen kunnen ondermijnen.

Mentaal welzijn

Ten eerste staat het mentaal welzijn van jongeren in het heden sterk onder druk. Dit is merkbaar bij de jongeren die aangemeld worden voor een NAFT-traject maar ook cijfers duiden hierop. De Vlaamse scholierenkoepel heeft na een bevraging van 20.000 leerlingen van middelbare scholen geadviseerd dat het mentaal welzijn van scholieren beter moet aangepakt worden (Baeck, 2023). De Vlaamse Jeugdraad bevestigt dit. In hun meeste recente advies stelt men dat één op vijf jongeren met mentale problemen kampt, dat jeugdhulp met personeelstekorten wordt geconfronteerd en dat duizenden jongeren op wachtlijsten staan (De Vlaamse Jeugdraad, 2023). Ook CLB-rapporten versterken dit beeld. Zo zien we een sterke stijging van gesprekken over emotionele problemen, angst en stemmingsklachten in het schooljaar 2020-2021. In het schooljaar 2021-2022 is er opnieuw een daling. Toch blijven de cijfers hoger dan de jaren voorheen (Vrij CLB, 2024).

Pesten

Pesten en sociale problemen blijven een grote factor. Onderzoek van de Universiteit Gent toont aan dat veel Vlaamse jongeren ervaringen hebben met pesten. Gemiddeld wordt 9 procent van de Vlaamse jongeren regelmatig gepest. Tegenwoordig lijkt ook cyberpesten toe te nemen. De nieuwste gegevens tonen aan dat gemiddeld 16 procent van de Vlaamse jongeren aangeven slachtoffer te zijn van cyberpesten (HBSC Belgium, 2024).

Aansluiting bij hun leefwereld

Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) van Onderwijs Vlaanderen stelt dat het huidige onderwijsaanbod onvoldoende aansluit bij de interesses en leefwereld van jongeren. Veel leerlingen ervaren het onderwijs als te theoretisch en te weinig talentgericht. In het rapport '*Jongeren in Cijfers en Letters*' geeft slechts één op drie leerlingen aan geïnteresseerd te zijn in de meeste vakken die zij volgen. Daarnaast toont het rapport aan dat jongeren beperkte ruimte ervaren om zichzelf te uiten en zich persoonlijk te ontwikkelen binnen de

schoolcontext. Minder dan de helft van de leerlingen gaat (helemaal) akkoord met de stelling dat zij openlijk hun mening kunnen geven, ook wanneer die verschilt van die van leerkrachten. Tot slot gaat ook minder dan de helft van de leerlingen akkoord met de stelling dat er op hun school daadwerkelijk naar hen wordt geluisterd (Jeugdonderzoeksplatform, 2024).

Thuisituatie en achtergrond

De thuisituatie speelt een belangrijke rol in de schoolbeleving van jongeren. Het Jeugdonderzoeksplatform (2024) toont aan dat opgroeien in een gezin met financiële moeilijkheden systematisch samenhangt met minder positieve schoolervaringen, vooral op het vlak van sociale uitsluiting en studiedruk. Jongeren uit financieel kwetsbare gezinnen voelen zich vaker uitgesloten op school dan leeftijdsgenoten uit gezinnen die deze financiële problemen niet hebben. In niet-grootstedelijke gebieden voelen jongeren met een niet-EU-achtergrond zich vaker sociaal uitgesloten dan jongeren met een Belgische achtergrond. In grootsteden ervaren jongeren met een niet-EU-achtergrond dan weer minder steun en betrokkenheid van leerkrachten en van de school in het algemeen.

Studiedruk

Een andere belangrijke rol in de schoolbeleving van jongeren is de mate van studiedruk. Ongeveer één op vijf leerlingen ervaart dat de hoeveelheid leerstof te groot is, en een vergelijkbaar aandeel geeft aan dat zij de leerstof meestal trager verwerken dan hun klasgenoten. De ervaren druk is bovendien ongelijk verdeeld: jongeren in grootstedelijke contexten van wie de ouders geen diploma secundair onderwijs hebben, rapporteren significant meer studiedruk dan jongeren met minstens één ouder met een hoger onderwijsdiploma. Daarnaast ervaren jongeren met een niet-EU-achtergrond, zowel in grootstedelijke als in niet-grootstedelijke gebieden, meer studiedruk dan hun Belgische leeftijdsgenoten (Jeugdonderzoeksplatform, 2024).

Sociale Media

Onderzoek naar factoren die bijdragen aan wantrouwen tegenover scholen wijst op de toenemende invloed van sociale media op de perceptie van jongeren. Zo wordt in begeleidingsgesprekken geregeld verwezen naar controversiële influencers zoals Andrew Tate, die bekendstaat om zijn boodschap van “succes zonder school”. Sommige jongeren geven aan dat zij, zodra zij 18 worden, de school willen verlaten om een eigen “business” te starten. Dit fenomeen onderstreept de rol van sociale media als bron van informatie en rolmodellen voor jongeren. Volgens onderzoek van de Universiteit Gent volgen jongeren influencers niet uitsluitend voor entertainment, maar ook voor informatie en voorbeeldgedrag (De Meyst, 2024).

Inzichten uit diverse perspectieven

Wanneer de perspectieven van jongeren, leerkrachten en jongerenbegeleiders naast elkaar worden gelegd, komen duidelijke overeenkomsten en verschillen naar voor. De verschillende perspectieven vinden elkaar in de erkenning dat dit wantrouwen voortkomt uit een opeenstapeling van negatieve ervaringen in en rond school en door een schoolsysteem dat vaak te weinig ruimte biedt voor maatwerk. Jongeren ervaren dat hun noden niet altijd beantwoord worden binnen de schoolse structuur, terwijl jongerenbegeleider Lotte benoemt dat het onderwijs steeds meer welzijnstaken opneemt zonder dat daar voldoende tijd, ruimte of ondersteuning tegenover staat. Lotte benadrukt hierbij dat leerkrachten vandaag zowel lesgever als welzijnsfiguur moeten zijn, wat tot spanningen leidt. Ze pleit ervoor dat lesgeven opnieuw meer gewicht krijgt, met aparte en ondersteunde momenten voor welzijn en groepsdynamiek, bijvoorbeeld via vaste klasmomenten of klastitularisuren.

Daarnaast staat voor alle betrokkenen vast dat verbinding en vertrouwen de kern vormen van de oplossing. Jongeren geven aan dat vertrouwen groeit wanneer ze zich gehoord en serieus genomen voelen. Leerkracht Ruth benadrukt nabijheid en positieve bevestiging. De jongerenbegeleiders van vzw aPart leggen de nadruk op gelijkwaardigheid, nabijheid en betrouwbaarheid.

De verschillen tussen de perspectieven situeren zich voornamelijk in de mogelijkheden om hier effectief naar te handelen. Waar welzijnsorganisaties zoals vzw aPart over meer flexibiliteit beschikken om welzijnsgericht, individueel en buiten het schoolse kader te werken, zijn scholen gebonden aan vaste structuren, leerplannen en tijdsdruk. Leerkrachten willen jongeren ondersteunen, maar ervaren beperkingen in tijd, opleiding en ruimte om hier diepgaand op in te gaan. Hierdoor kan vertrouwen binnen welzijnscontexten sneller groeien, terwijl dit binnen het onderwijs vaak een langduriger en kwetsbaarder proces is.

Een ander opvallend contrast betreft de rol van sociale media. Waar de geïnterviewde jongeren zelf het gevoel hebben dat hun online leven losstaat van hun visie op school, zien leerkrachten en begeleiders dit anders. Zij merken dat de schoolomgeving door sociale media niet meer stopt aan de schoolpoort: conflicten en spanningen blijven online doorleven en reizen mee naar huis. Dit zorgt ervoor dat jongeren minder afstand kunnen nemen van negatieve schoolervaringen, wat het vertrouwen in het onderwijs verder onder druk zet.

Het aanpakken van wantrouwen vereist een verschuiving van een individuele probleembenadering naar een structurele aanpak die rekening houdt met invloeden van jongeren. Het ecosysteemperspectief stelt dat de ontwikkeling van een individu wordt beïnvloed door een reeks onderling verbonden omgevingssystemen (Bronfenbrenner, 1979). Vanuit deze visie komt ook het vertrouwen van jongeren tot stand binnen een netwerk van interacties tussen school, gezin, welzijnsorganisaties en bredere maatschappelijke contexten. Het herstellen van vertrouwen vraagt dan ook om samenwerking en afstemming binnen het volledige ecosysteem rond de jongeren. Tijdens de interviews met betrokkenen werd daarom ook gevraagd wat er volgens hen zou moeten veranderen om jongeren opnieuw vertrouwen te geven in het onderwijs. Hierbij werden vier concrete adviezen geformuleerd. De adviezen worden hieronder besproken.

Versterkte samenwerking met de welzijnssector

Op basis van het ecosysteemperspectief (Bronfenbrenner, 1979) wordt duidelijk dat vertrouwen in onderwijs niet los kan worden gezien van de bredere context rond de jongeren. De verschillen in handelingsruimte tussen onderwijs en welzijn kunnen daarom overbrugd worden door nauwere samenwerking. Door scholen en welzijnsorganisaties met elkaar te verbinden, kunnen jongeren op meerdere levensdomeinen tegelijk

ondersteund worden. Duidelijke communicatie, gedeelde verantwoordelijkheid en regelmatige afstemming tussen beide sectoren vergroten de kans op een samenhangende aanpak en een duurzame versterking van het vertrouwen van jongeren.

Rolafbakening tussen onderwijs en welzijn

Scholen hebben nood aan een duidelijke scheiding tussen lesgeven en welzijnswerk. Door vaste momenten te voorzien voor welzijn, zoals klasmomenten of begeleide gesprekken, ontstaat er ruimte om in te gaan op hoe jongeren zich voelen zonder dat dit ten koste gaat van tijd om les te geven. Dit vraagt om ondersteuning en duidelijke kaders voor leerkrachten.

Maatwerk als preventie tegen uitval

Een belangrijke overeenkomst tussen alle betrokkenen is het besef dat het huidige systeem te weinig ruimte laat voor individueel maatwerk. Jongeren geven aan dat het standaardtraject niet voor iedereen werkt. Meer flexibiliteit in leertrajecten, prikkelarme omgevingen en alternatieve vormen van leren kunnen helpen om uitval te voorkomen. Wanneer jongeren voelen dat school meebeweegt met hun noden, zal het vertrouwen richting school opnieuw groeien.

Toekomstgericht begeleiden als vertrouwensversterkende factor

Ten slotte moet er ruimte zijn voor de ontwikkelingsfase van jongeren. De Duits-Amerikaanse psycholoog Erik Erikson legt uit dat adolescenten in deze fase verschillende rollen uitproberen en mogelijkheden verkennen. Ze experimenteren met overtuigingen, levensdoelen en waarden (Ang, 2019). Net daarom is het bijzonder helpend om hen perspectief te bieden door zicht te geven op mogelijke opleidingen, diploma's, stages, werkplekken of andere toekomstpaden. Door jongeren perspectief en keuzeruimte te bieden, kan een omgeving ontstaan waarin zij opnieuw vertrouwen kunnen ontwikkelen in school en begeleiding.

Conclusie:

Dit onderzoek toont aan dat NAFT-trajecten in de regio Gent gevolgd worden door jongeren die dreigen vast te lopen in het secundair onderwijs als gevolg van een combinatie van psychische kwetsbaarheid, negatieve schoolervaringen en contextuele moeilijkheden. NAFT-trajecten bieden deze jongeren een tijdelijk begeleidingsaanbod, georganiseerd door organisaties zoals vzw aPart, waarin ruimte is voor maatwerk, rust en herstel van verbinding met school.

Uit de interviews blijkt dat kwetsbare jongeren hun relatie met school vaak ervaren als belastend en onvoldoende ondersteunend, waardoor hun vertrouwen in scholen afneemt. Factoren zoals studiedruk, een gebrek aan mentale ondersteuning, pesten, overprikkeling, sanctionering en beperkte aansluiting bij hun leefwereld liggen doorgaans aan de basis van dit wantrouwen.

Jongerenbegeleiders en leerkrachten erkennen deze factoren en benadrukken dat wantrouwen niet enkel individueel, maar ook structureel ingebed is in een onderwijssysteem dat weinig ruimte laat voor nabijheid en afgestemde begeleiding. Tegelijk wijzen ze erop dat vertrouwen kan groeien wanneer jongeren voelen dat ze worden gehoord, gelijkwaardig behandeld worden en positieve bevestiging krijgen.

De verschillende besproken perspectieven maken duidelijk dat het versterken van vertrouwen in onderwijs een gedeelde opdracht tussen scholen en welzijnsorganisaties is. Jongeren die NAFT-trajecten volgen benaderen school vaak met wantrouwen, maar dit vertrouwen kan opnieuw worden opgebouwd wanneer onderwijs en welzijn samen inzetten op nabijheid, maatwerk en begeleidingen die vertrouwen versterken.

Tegelijk roept dit onderzoek ook nieuwe vragen op. In welke mate kan het reguliere onderwijs zelf voldoende ruimte creëren voor de aanpak die jongeren binnen NAFT als ondersteunend ervaren? En hoe kan vermeden worden dat trajecten zoals NAFT een tijdelijke “oplossing” bieden, terwijl de structurele oorzaken van schooluitval en wantrouwen binnen het onderwijssysteem verder blijven bestaan? In de toekomst kan men zich daarom richten op de vraag hoe scholen en welzijnsorganisaties deze vertrouwensopbouw niet alleen individueel, maar ook beleidsmatig en structureel kunnen verankeren.

Bronnen:

algemene vergaderingen van de IFSW en de IASSW. (2014). *Globale definitie van het sociaal werk*. <https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/2019/08/Global-Definitie-Social-Work-2014-Dutch-.pdf>

Ang, W. (2019, 14 oktober). *Hoe worden jongeren wie ze zijn?* Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/identiteit-in-een-diverse-wereld/>

Baeck, S. (2023, 13 november). Scholieren vragen meer aandacht voor mentaal welzijn op school: “Moet zichtbaar en laagdrempelig zijn” | VRT NWS: nieuws. *VRTNWS*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/11/11/scholierenkoepel/>

Bradt, L., & Bouverne-de Bie, M. (2024). Schoolwelbevinden. In *Generation What? – Vlaanderen*. Jeugdonderzoeksplatform. https://jeugdonderzoeksplatform.be/wp-content/uploads/2024/01/Generation_What_-_Schoolwelbevinden.pdf

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. HARVARD UNIVERSITY PRESS. <https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674224569>

De Vlaamse Jeugdraad. (2023, 1 februari). *We schreven een nieuw advies Mentaal Welzijn!* <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/nieuws/we-schreven-een-nieuw-advies-mentaal-welzijn>

Gail (2025, 9 december) *Interview* [Persoonlijke communicatie]

Goris, P. (2023, 12 juni). ‘Zonder vertrouwen is er geen hulpverlening’. *Sociaal.Net*. <https://sociaal.net/verhaal/zonder-vertrouwen-is-er-geen-hulpverlening/>

Groep INTRO. (2025). <https://www.groepintro.be/nl/>

HBSC Belgium. (2024, 1 april). *Pesten en geweld bij adolescenten: Vlaamse jongeren in een internationale context | HBSC Vlaanderen (Jongeren en Gezondheid)*. <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/2024/04/01/pesten-en-geweld-bij-adolescenten-vlaamse-jongeren-in-een-internationale-context/#:~:text=Pesten%20blijft%20wereldwijd%20een%20probleem,bij%20meisjes%2C%20ook%20in%20Vlaanderen.>

JES.be – Jongeren maken de stad. (2025). <https://jes.be/>

Jeugdonderzoeksplatform. (2024). *Jongeren in cijfers en letters 5. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023 | Jeugdonderzoeksplatform*. <https://jeugdonderzoeksplatform.be/project/jongeren-in-cijfers-en-letters-5-bevindingen-uit-de-jop-monitor-2023/>

K. (2025, 5 december) *Interview* [Persoonlijke communicatie]

Lejo. (2025). *Lejo | Versterkt jongeren*. <https://lejo.be/>

Lotte (2025, 9 december) *Interview* [Persoonlijke communicatie]

M. (2025, 8 december) *Interview* [Persoonlijke communicatie]

NAFT: naadloze flexibele trajecten. (2021). Vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/onderwijsprofessionals/lesgeven-en-begeleiden/leerlingenbegeleiding/gewenst-gedrag-en-schoolbinding/ondersteuning-en-interventie/naft-naadloze-flexibele-trajecten>

Ruth (2025, 27 november) *Interview* [Persoonlijke communicatie]

Statistiek Vlaanderen. (2025, november 20). *Problematische afwezigheden*. Vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/problematische-afwezigheden>

Van Kapel, M., Noor, S., Broekhuizen, J., & Kennisplatform Inclusief Samenleven. (2018). *Vertrouwen van jongeren in instituties*. KIS. <https://www.kis.nl/publicatie/vertrouwen-van-jongeren-instituties>

Vrij CLB. (2024). *Jaarcijfers CLB-sector | Vrij CLB netwerk*. Jaarcijfers CLB-sector | Vrij CLB Netwerk. <https://www.vrijclb.be/over-clb/jaarverslagen-en-cijfers>

vzw aPart. (2025). *On@Break2*. Vzw aPart. <https://vzwapart.be/contacteer-ons/team-on-break>

Tijdens de voorbereiding van dit artikel heb ik ChatGPT gebruikt als ondersteuning bij het controleren van spelling en taal. Daarnaast heb ik de tool geraadpleegd voor suggesties rond woordkeuze en formuleringen, met als doel de tekst academischer en minder subjectief te maken. Na het gebruik van deze tool/service heb ik de inhoud grondig en kritisch bekeken en waar nodig bewerkt, waarbij ik de volledige verantwoordelijkheid opneem voor het eindresultaat.